

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński (przewodniczący)
SSN Tomasz Artymiuk (sprawozdawca)
SSN Kazimierz Klugiewicz

Protokolant Katarzyna Gajewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry
w sprawie **W. Z. i D. B.** skazanych z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 5 czerwca 2024 r.,
kasacji, wniesionych przez obrońców skazanych
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt II AKa 161/22
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie
z dnia 11 lutego 2022 r., sygn. akt II K 150/18,

**na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok
w stosunku do skazanych D. B. i W. Z., a na podstawie art. 435
k.p.k. również w odniesieniu do skazanych D. K., M. K., J. K., M. M.,
J. P., E. Z. oraz S. Z. i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku.**

[J.J.]

Tomasz Artymiuk

Paweł Wiliński

Kazimierz Klugiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 11 lutego 2022 r., sygn. akt II K 150/18, w sprawie wieloosobowej, D. B. uznany została za winnego:

- w ramach czynu zarzucanego mu w pkt. I aktu oskarżenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 258 § 3 k.k. (pkt I wyroku),
- w ramach czynów zarzuczonych mu w pkt. II, IV, VI i VIII aktu oskarżenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 271 § 3 k.k. w zb. z art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. (pkt II wyroku),
- w ramach czynów zarzuczonych mu w pkt. III, V, VII i IX aktu oskarżenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 62 § 2 k.k.s. w zb. z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt. 1, 2 i 5 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. (pkt III wyroku),
- w ramach czynu z pkt. X aktu oskarżenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. (pkt V wyroku).

Sąd *meriti* orzekł, że na podstawie art. 8 § 1 i 2 k.k.s. wykonaniu podlegają kary z pkt. II wyroku (pkt IV wyroku), natomiast na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. wymierzył mu kary łączne: 7 lat pozbawienia wolności oraz 600 stawek dziennych grzywny przy ustaleniu stawki dziennej na kwotę 1.500 zł (pkt VI wyroku), określił, że orzeczoną karę pozbawienia wolności oskarżony winien odbywać w zakładzie karnym posiadającym system terapeutycznego oddziaływania dla osób z zaburzeniami osobowości (pkt VII wyroku), zaliczył na poczet kary pozbawienia wolności okres rzeczywistego pozbawienia wolności (pkt VIII wyroku) oraz orzekł w stosunku do niego przepadek równowartości korzyści uzyskanej z przestępstwa w kwocie 16.163.609 zł (pkt IX wyroku).

Tym samym wyrokiem W. Z. uznany został za winnego:

- w ramach czynu z pkt XLI aktu oskarżenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 258 § 3 k.k. (pkt LII wyroku),
- w ramach czynów zarzuczonych mu w pkt. XLII, XLIV, XLVI i XLVIII aktu oskarżenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 271 § 3 k.k. w zb. z art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. (pkt LIII wyroku),

- w ramach czynów zarzuconych mu w pkt. XLIII, XLV, XLVII i XLIX aktu oskarżenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 62 § 2 k.k.s. w zb. z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt. 1, 2 i 5 k.k.s. w zw. z art. 7 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. (pkt LIV wyroku),

- w ramach czynu z pkt. L aktu oskarżenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 § 1 i 5 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. (pkt LVI wyroku).

Sąd *a quo* orzekł, że na podstawie art. 8 § 1 i 2 k.k.s. wykonaniu podlegają kary z pkt. LIII wyroku (pkt LV wyroku), natomiast na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. wymierzył mu karę łączną 3 lat pozbawienia wolności (pkt LVII wyroku) oraz orzekł w stosunku do niego przepadek równowartości korzyści uzyskanej z przestępstwa w kwocie 160.000 zł (pkt LVIII wyroku).

Wyrokiem Sądu Okręgowego objęci zostali ponadto: D. K. , M. K. , J. K. , M. M. , J. P. , E. Z. i S. Z.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyli apelacjami: prokurator (na niekorzyść oskarżonych D. K. , M. K. , J. K. , M. M. , J. P. , S. Z. i D. B.) oraz obrońcy oskarżonych D. B. , M. M. , J. K. , D. K. , S. Z. , W. Z. i E. Z. .

Wyrokiem z dnia 23 maja 2023 r., sygn. akt II Aka 161/22, Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił zaskarżony wyrok m.in.:

- w odniesieniu do oskarżonego D. B. w zakresie czynu przypisanego mu w pkt. I części dyspozytywnej wyroku (pkt I a/o) poprzez ustalenie, że zorganizowaną grupą przestępczą wspólnie z W. Z. kierował do końca grudnia 2014 r. (pkt I ppkt 1 wyroku),
- w odniesieniu do oskarżonego W. Z. poprzez ustalenie, że czynu przypisanego w pkt. LII (pkt XLI a/o) dopuścił się w okresie od 1 lutego 2014 r. do końca grudnia 2014 r. (pkt I ppkt 2 wyroku),
- poprzez wyeliminowanie z opisu czynów przypisanych D. B. w pkt. III wyroku (pkt I ppkt 3 lit. a wyroku) i W. Z. w pkt. LIV wyroku (pkt I ppkt 3 lit. c wyroku) ustalenia „czyniąc z popełnienia przestępstwa stałe źródło dochodu”.

W pozostałym zakresie, poza zmianami dokonanymi też w odniesieniu do oskarżonych E. Z. , J. K. , S. Z. , M. M. , D. K. , M. K. i J. P. , zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego został utrzymany w mocy.

Kasacje od wyroku Sądu odwoławczego wnieśli obrońcy skazanych D. B. i W. Z. .

Obrońca skazanego D. B. zarzucił orzeczeniu sądu *ad quem* rażące i mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego:

1. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. polegające na nienależytym i niepełnym rozpatrzeniu apelacyjnych zarzutów obraży: art. 198 § 1 k.p.k. (lit. a), art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 203 § 1 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. *a contrario* (lit. b), art. 168a k.p.k. *a contrario* w zw. z art. 410 k.p.k. oraz art. 6 k.p.k. (lit. c) oraz art. 49 Konstytucji RP oraz art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (lit. d);
2. art. 587 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k.;
3. art. 170 § 1 pkt 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 5 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. *a contrario* w zw. z art. 452 § 3 k.p.k.

W oparciu o te zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania.

Tożsamy wniosek zawarł w swojej kasacji obrońca skazanego W. Z. , który nadzwyczajny środek zaskarżenia oparł również na zarzutach rażącego naruszenia prawa procesowego, tj. art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k.

W odpowiedzi na te kasacje prokurator Prokuratury Okręgowej w Olsztynie wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

W toku postępowania przed Sądem Najwyższym zarówno obrońca W. Z. w pismach z dnia 12 lutego 2024 r. i z dnia 20 maja 2024 r., jak i sam skazany (pismo z dnia 21 maja 2024 r.), zasygnalizowali konieczność sprawdzenia przez sąd kasacyjny czy na etapie postępowania przed Sądem odwoławczym nie wystąpiło uchybie mające postać bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a więc nienależytej obsady sądu, a to z uwagi na udział w składzie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku sędziego tego Sądu T.U., który na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego powołany został na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 – dalej w tekście ustawa o KRS z 2017 r.).

Na rozprawie kasacyjnej, po poinformowaniu przez Sąd Najwyższy o treści materiałów związanych z karierą zawodową SSA T.U. oraz ubieganiem się przez niego o powołanie na wyższe stanowiska sędziowskie, obrońca skazanego W. Z. podtrzymał swoje stanowisko zawarte we wcześniejszych pismach wnosząc o uznanie, że w sprawie wystąpiła bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a w związku z tym uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Stanowisko to poparł obrońca skazanego D. B. , a także uczestniczący w tej rozprawie prokurator Prokuratury Krajowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podzielić należało wspólne stanowisko stron wyrażone na rozprawie kasacyjnej, zgodnie z którym zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku dotknięty jest uchybieniem mającym postać bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Zarzutu wskazującego na tego rodzaju wadę orzeczenia sądu *ad quem* nie sformułowano wprawdzie w samych kasacjach, sąd kasacyjny był wszelako w tym zakresie zobligowany do wydanie wyroku kasatoryjnego z urzędu, poza granicami zaskarżenia i podniesionymi zarzutami (art. 536 k.p.k. w zw. z art. 439 k.p.k.), tym bardziej, że kwestia powyższa została trafnie zasygnalizowana w pismach skazanego W. Z. oraz jego obrońcy. Co więcej, orzeczenie wydane w oparciu o przepis art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. musiało objąć nie tylko skazanych, którzy wnieśli kasacje, lecz również tych skazanych, którzy nadzwyczajnego środka zaskarżenia nie wywiedli. Przesądza o tym stosowany – również w oparciu o art. 536 k.p.k. – przepis art. 435 k.p.k. Oczywiście jest, że uchybienie polegające na nienależytej obsadzie sądu dotyczy całego dotkniętego taką wadą orzeczenia, a tym samym te same względy przemawiają za jego uchyleniem w stosunku do współoskarżonych (skazanych), którzy nie wnieśli kasacji, a ich spraw była rozpoznawana wspólnie przez Sąd drugiej instancji procedujący w składzie nienależytym.

Przechodząc do omówienia powodów orzeczenia kasatoryjnego na wstępie przypomnieć należy, że zgodnie z pkt. 2 uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNK 2020, z. 2 poz. 7) „nienależyta obsada

sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność w składzie sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powołania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP – skrót SN) oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC – skrót SN)”.

Sąd Najwyższy w tym składzie podtrzymuje wielokrotnie wyrażany w orzecznictwie pogląd o zachowaniu mocy obowiązującej wskazanej wyżej uchwały (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21 [OSNK 2021, z. 10, poz. 41], uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 [OSNK 2022, z. 6, poz. 22], uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22 [OSNPIUS 2022, nr 10, poz. 95], postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2023 r., II KB 10/22 [OSNK 2023, z. 5-6, poz. 28], z dnia 13 kwietnia 2023 r., III CB 6/23 i z dnia 19 października 2023 r., I ZB 52/22).

Oczywiste jest także, że w świetle powołanych wyżej orzeczeń Sądu Najwyższego, ale także rozstrzygnięć organów międzynarodowych (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka [ETPCz]: z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie Reczowicz przeciwko Polsce [skarga nr 43447/19]; z dnia 8 listopada 2021 r., Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce [skargi nr 49868/19 i 57511/19]; z dnia 3 lutego 2022 r., Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce [skarga nr 1469/20]; z dnia 15 marca 2022 r. [Wielka Izba], Grzęda przeciwko Polsce [skarga 43572/18]; z dnia 23 listopada 2023 r., Wałęsa przeciwko Polsce [skarga nr 50849/21]; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [TSUE] z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, Komisja Europejska przeciwko Polsce), Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana ustawą o KRS z 2017 r. nie jest organem niezależnym od władzy ustawodawczej i wykonawczej.

Zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego (w szczególności w powołanej już wyżej uchwale z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22), jak i orzeczeniach organów międzynarodowych (ETPCz), wypracowany został model trzystopniowego testu, pozwalającego na ustalenie czy wady w procesie nominacyjnym konkretnego sędziego prowadzą na gruncie krajowym do stwierdzenia nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a na gruncie konwencyjnym do uznania, że skład sądu z udziałem tak powołanego sędziego nie stanowi sądu „ustanowionego na mocy ustawy”, o którym mowa w art. 6 ust. 1 EKPC.

Uwzględniając uwagi poczynione w powołanych wyżej orzeczeniach, w szczególności ETPCz, w tym kryteria oceny spełnienia *in concreto* przez sąd gwarancji przewidzianych w art. 6 ust. 1 EKPC, a więc bezstronności i niezawisłości oraz wskazane na wstępie uwarunkowania ustrojowe w postaci roli w procesie nominacji sędziowskich wadliwie powołanej i obsadzonej KRS, w istocie, *a priori*, odpowiedzieć można, że dwa pierwsze kryteria testu wyrażonego m.in. w wyroku Wielkiej Izby ETPCz z dnia 1 grudnia 2020 r. (skarga nr 26374), w sprawie *Guðmundur Andri Ástráðsson* przeciwko Islandii, mające bezpośrednie zastosowanie również w tym wypadku, zawsze wypadają będą dla nominata negatywnie. Doszło bowiem do naruszenia prawa krajowego – Konstytucji RP – poprzez złożenie wniosku o powołanie sędziego przez organ ukształtowany odmiennie niż wynika to z jej art. 187 i który – poprzez „zbliżenie” do władz politycznych – nie spełnia swej ustrojowej roli „stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów” (art. 186 ust.1). „Naruszenie prawa krajowego” tej rangi zawsze musi być oceniane jako „dostatecznie poważne”.

Tylko zatem sięgnięcie po trzeci punkt testu o jakim mowa w powołanym wyżej wyroku ETPCz pozwala na ustalenie, że konkretny sędzia, który uzyskał nominację w opisywanych warunkach, nie jest stronniczy, w sytuacji, gdy obalone zostało domniemanie jego bezstronności, które było regułą przed 2018 r. (obecnie zatem konieczny jest dowód pozytywny bezstronności, gdy uprzednio trzeba było wykazać sytuację przeciwną – brak bezstronności) – zob. powołana już wcześniej uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2023 r., III KK 60/23.

Test taki przeprowadzony przez Sąd Najwyższy w tej sprawie w odniesieniu do sędziego T. U. nie wypadł dla niego pozytywnie.

Przesądzające znaczenie miała w odniesieniu do tego sędziego jego postawa wobec destrukcyjnych dla polskiego wymiaru sprawiedliwości zmian dokonywanych od roku 2017 r. przez ówczesną władzę ustawodawczą i wykonawczą.

Zgodzić należy się, że sam fakt uzyskania nominacji na urząd sędziego określonego sądu powszechnego lub wojskowego z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy o KRS z 2017 r. nie pozwala na stwierdzenie, że skład sądu z udziałem takiej osoby jest nienależyty. Takie ustalenie dotyczy wyłącznie orzeczeń wydanych z udziałem osób powołanych na urząd sędziego Sądu Najwyższego (pkt 1 powołanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20), w tym w szczególności byłej Izby Dyscyplinarnej (pkt 4 tej uchwały).

W odniesieniu do osób powołanych w tym trybie, a więc z udziałem organu nie stanowiącego Krajowej Rady Sądownictwa w znaczeniu konstytucyjnym, na urzędy sędziów sądów powszechnych i wojskowych, konieczne jest dodatkowo dokonanie takiej oceny przez pryzmat okoliczności związanych z konkretnym sędzią.

Pan T.U. po zdaniu egzaminu sędziowskiego w 1997 r. został mianowany asesorem sądowym w Sądzie Rejonowym w Suwałkach decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 kwietnia 1998 r.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 19 lutego 2001 r. powołano go do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Rejonowego w Suwałkach.

Zarówno w okresie asesury, jak i po nominacji orzekał w wydziale karnym. Z dniem 6 stycznia 2006 r. powierzono mu funkcję Przewodniczącego Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Suwałkach. W latach 2002-2004 był delegowany do orzekania w Sądzie Okręgowym w Suwałkach.

Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 15 lipca 2008 r. został powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Suwałkach, w którym to Sądzie orzekał w wydziale karnym pełniąc od dnia 26 listopada 2008 r. czynności Kierownika Sekcji Penitencjarnej i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń.

W okresie od sierpnia 2008 r. do stycznia 2010 r. był delegowany do pełnienia czynności głównego specjalisty w Departamencie Wykonywania Orzeczeń i Probacji

Ministerstwa Sprawiedliwości, w którym od dnia 15 marca 2009 r. powierzono mu na czas nieokreślony obowiązki wizytatora.

Od dnia 16 lipca 2013 r. pełnił funkcję Kierownika Sekcji Penitencjarnej i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Suwałkach.

W roku 2017 rozpoczęły się destrukcyjne dla polskiego wymiaru sprawiedliwości zmiany legislacyjne mające w zamierzeniu ówczesnej władzy ograniczyć niezależność sądów i niezawisłość sędziów. Ich wyrazem były m.in. ustawa z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r., poz. 1452 – dalej w tekście ustawa zmieniająca u.s.p.), która w art. 17 dawała Ministrowi Sprawiedliwości kompetencję do odwoływania (przez okres 6 miesięcy od wejścia tej ustawy w życie), w drodze dyskrecyjnych decyzji, prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych, ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) czy wreszcie ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r., poz. 5 – dalej w tekście u.SN).

Na wniosek Prezesa Sądu Okręgowego w Suwałkach J. S., który funkcję tę objął w dniu 18 października 2017 r. po odwołaniu przez Ministra Sprawiedliwości dotychczasowej Prezes D.P., w oparciu o powołany wyżej art. 17 ustawy zmieniającej u.s.p., Prezes Sądu Apelacyjnego w Białymstoku P.N. – późniejszy sędzia Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (objął funkcję Prezesa SA w dniu 20 marca 2017 r. będąc wcześniej w okresie od 14 grudnia 2015 r. do dnia 19 marca 2017 r. Dyrektorem Departamentu Sądów, Organizacji i Analiz Wymiaru Sprawiedliwości Ministerstwa Sprawiedliwości) powołał sędziego T.U. w dniu 5 grudnia 2017 r. do pełnienia funkcji wizytatora ds. karnych w Sądzie Okręgowym w Suwałkach na okres czterech lat.

W 2018 r. sędzia T.U. zgłosił swoją kandydaturę w postępowaniu związanym z ogłoszeniem przez Prezydenta RP (M.P. z 2018 r., poz. 633) dwunastu wolnych stanowisk sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Dyscyplinarnej. Jego kandydatura nie uzyskała wprawdzie akceptacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy o KRS z 2017 r. (Uchwała Nr [...] KRS z dnia 23 sierpnia 2018 r.)

– nie otrzymał głosów „za”, przy 2 głosach „przeciw” i 15 głosach „wstrzymujących”, lecz już w dniu 22 listopada 2018 r., z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu Ł.P. powierzył mu obowiązki sędziego sądu dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku na okres sześciu lat, w oparciu o przepisy znowelizowanej u.s.p. (art. 108 u.SN), która zniosła dotychczasowy losowy system wyznaczania sędziów do składów sądów dyscyplinarnych spośród wszystkich sędziów danego sądu apelacyjnego.

W dniu 11 lutego 2019 r. Prezes Sądu Okręgowego J.S. powierzył sędziemu T.U. funkcję Zastępcy Przewodniczącego II Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Suwałkach na okres do dnia 10 lutego 2022 r.

W 2019 r. sędzia T.U. zgłosił swoją kandydaturę na jedno wolne stanowisko sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku ogłoszone w M.P. z 2019 r., poz. 698). Jego kontrkandydatem był sędzia Sądu Okręgowego w Łomży G.S. Uchwałą Nr [...] KRS z dnia 19 czerwca 2019 r. Rada postanowiła przedstawić Prezydentowi RP wniosek o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku Pana G. S., natomiast nie przedstawiać wniosku o powołanie Pana T.U. W głosowaniu Rady sędzia G. S. uzyskał 9 głosów „za”, 0 głosów „przeciw” i 4 głosy „wstrzymujące”, a sędzia T. U. 3 głosy „za”, 0 głosów „przeciw” i 11 głosów „wstrzymujących”. W postępowaniu tym Kolegium Sądu Apelacyjnego w Białymstoku w dniu 18 października 2019 r. zaopiniowało sędziego G.S. 5 głosami „za” przy braku głosów „przeciw” i „wstrzymujących”, natomiast sędziego T. U. 1 głosem „za”, przy braku głosów „przeciw” i 4 głosach „wstrzymujących”. Zgromadzenie Ogólne Sędziów Apelacji Białostockiej na posiedzeniu w dniu 25 listopada 2019 r. podjęło uchwałę o wstrzymaniu się z opiniowaniem kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie. W opinii wizytatora ds. Karnych Sądu Apelacyjnego w Białymstoku SSA B. H., dostrzegając uchybienia i błędy w procedowaniu oraz w orzeczeniach wydanych w sprawach kategorii Ka, sędzia T.U. powinien zdobyć odpowiednie umiejętności i doświadczenie w orzekaniu w postępowaniu odwoławczym w sprawach apelacyjnych, ale kontynuując praktykę orzeczniczą w Sądzie Okręgowym w Suwałkach.

Od dnia 1 czerwca 2021 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Białymstoku delegował sędziego T.U. do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku na okres jednego roku.

W tym czasie sędzia T.U. zgłosił swoją kandydaturę na jedno wolne stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Karnej ogłoszone w M.P. z 2021 r., poz. 392. Jego kontrkandydatami po wycofaniu się Panów P.K. i M.O., byli sędziowie P.G. i Z.K. Rada, po posiedzeniu plenarnym i głosowaniu, na którym sędzia P.G. uzyskał 2 głosy „za”, 7 głosów „przeciw” i 7 głosów „wstrzymujących”, sędzia Z.K. 17 głosów „za”, przy braku głosów „przeciw” i „wstrzymujących”, a sędzia T.U. 1 głos „za”, 1 głos „przeciw” i 16 głosów „wstrzymujących”, uchwałą Nr [...] z dnia 22 września 2021 r. postanowiła przedstawić Prezydentowi wniosek o powołanie Pana Z.K. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Karnej, a nie przedstawiać wniosków o powołanie na ten urząd Panów P. G. i Pana T. U.

W dniu 8 listopada 2021 r. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości K.F. wyraziła pozytywną opinię w sprawie powołania Pana T. U. do pełnienia funkcji wizytatora ds. karnych w Sądzie Okręgowym w Suwałkach, natomiast w dniu 24 sierpnia 2022 r. delegowała tego sędziego do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku na okres od dnia 1 września 2022 r. do dnia 28 lutego 2023 r.

W 2022 r. sędzia T. U. zgłosił swoją kandydaturę na jedno wolne stanowisko sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku ogłoszone w M.P. z 2022 r., poz. 844. W postępowaniu konkursowym sędzia T. U. nie miał kontrkandydata. Zgodnie z opinią wizytatora ds. karnych Sądu Apelacyjnego w Białymstoku SSA L.K. kandydat posiada odpowiednie kwalifikacje i zasługuje na powołanie go na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Białymstoku. Na posiedzeniu w dniu 24 października 2022 r. Kolegium Sądu Apelacyjnego w Białymstoku pozytywnie zaopiniowało jego kandydaturę oddając 6 głosów „za”, przy braku głosów „przeciw” i 1 głosie „wstrzymującym”.

Rada na posiedzeniu plenarnym 13 głosami „za”, przy braku głosów „przeciw” i „wstrzymujących” podjęła uchwałę Nr [...] o przedstawieniu Prezydentowi RP wniosku o powołanie Pana T.U. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku.

Postanowieniem z dnia 10 marca 2023 r. Prezydent RP powołał Pana T. U. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Apelacyjnego w Białymstoku. Nominację sędziego T.U. odebrał w dniu 23 marca 2023 r.

Wynikający z przedstawionych wyżej okoliczności przebieg kariery zawodowej sędziego T.U. zdaniem Sądu Najwyższego jednoznacznie wskazuje, że znalazł się on od roku 2017 w gronie tych sędziów, których ówczesna władza, zwłaszcza wykonawcza, obdarzała zaufaniem większym niż innych, którzy legitymowali się podobnymi osiągnięciami zawodowymi i stażem orzeczniczym. Wprawdzie trzykrotnie w latach 2018, 2020 i 2022 nieskutecznie ubiegał się o powołanie na wyższe stanowisko sędziowskie: dwukrotnie do Sądu Najwyższego oraz raz do Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, jednak w każdym z tych konkursów, zwłaszcza do Sądu Najwyższego, jego kontrkandydatami były osoby, których związki z rządzącą w tym czasie opcją polityczną były wprost oczywiste. Co więcej, w konkursach tych Rada nie wydawała wprawdzie dla sędziego T.U. decyzji pozytywnych, lecz równocześnie we wszystkich wypadkach nie była też przeciwna jego kandydaturze, gdyż członkowie KRS na posiedzeniach plenarnych, na których jego kandydatura wraz z innymi była poddawana pod głosowanie, w większości wstrzymywali się od głosu.

Niewątpliwie takie postrzeganie sędziego T.U. przez ówczesnych decydentów wynikało z jego całkowitej akceptacji dla destrukcyjnych dla wymiaru sprawiedliwości, sukcesywnie dokonywanych zmian porządku prawnego, wprost sprzecznych z Konstytucją RP, poważających zasadę trójpodziału władz oraz odrębności władzy sądowniczej i niezależności sądów.

Dał temu wyraz sędzia T.U. nie tylko przyjmując określone funkcje od osób w ścisły sposób powiązanych z ówczesnym Ministrem Sprawiedliwości, jak chociażby Prezes Sądu Okręgowego w Suwałkach J.S., powołany na tę funkcję w nietransparentnej procedurze, czy też Prezes Sądu Apelacyjnego w Białymstoku (późniejszy sędzia Izby Dyscyplinarnej) P.N., kolejne jego funkcje czy też delegacje po decyzjach takich osób jak Ł. P. (powołanie na stanowisko sędziego sądu dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku) lub K. F. (pozytywna opinia co do powierzenia funkcji wizytatora ds. karnych w Sądzie Okręgowym w Suwałkach, delegacja do pełnienia obowiązków sędziego w tymże Sądzie), lecz

przede wszystkim decydując się na kandydowanie do Izby Dyscyplinarnej przy Sądzie Najwyższym, która już w tym czasie, w powszechnej opinii środowisk prawniczych, w tym sędziowskich, oceniana była jako sprzeczny z Konstytucją RP sąd o charakterze specjalnym, mający realizować – poprzez postępowania dyscyplinarne – politykę władzy wykonawczej wobec sądów i sędziów, co potwierdziła późniejsza praktyka orzecznicza tego organu, a co ostatecznie znalazło swoje odzwierciedlenie w orzecznictwie tak legalnych Izb Sądu Najwyższego, jak i organów międzynarodowych, powoływanych już wyżej w tym uzasadnieniu.

Afirmowanie przez sędziego T. U. tych zmian nazywanych „reformami” znalazło swój wyraz również w sukcesywnie podejmowanych przez niego staraniach o awans zawodowy, pomimo tego, że wiązało się to z koniecznością poddania swojej osoby weryfikacji przez nie spełniający wymogów konstytucyjnych i konwencyjnych organ określający się jako Krajowa Rada Sądownictwa w składzie ukształtowanym ustawą o KRS z 2017 r. Jest to tym bardziej jaskrawe, że sędzia T.U. legitymował się długim stażem sędziowskim, musiał więc zdawać sobie sprawę ze szkodliwości dla porządku prawnego w Polsce działań tego organu, zwłaszcza zgłaszając swoją kandydaturę w konkursach zakończonych uchwałami tej Rady w latach 2020, 2021 oraz 2022 i przyjmując ostatecznie nominację na urząd sędziego sądu Apelacyjnego w Białymstoku, a więc czyniąc to nie tylko po licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego kwestionujących konstytucyjne uprawnienia KRS w kształcie od roku 2018, lecz także równie licznych orzeczeniach organów międzynarodowych, w których dokonując wykładni przepisów unijnych i konwencyjnych jednoznacznie uznano, że organ ten nie spełnia zadań stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, a także po uchwale Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Apelacji Białostockiej (w dniu 25 października 2019 r.), w której ten organ samorządu sędziowskiego uznał za konieczne wstrzymanie z się z opiniowaniem kandydatów na wyższe stanowiska sędziowskie.

To właśnie, a nie tylko sam fakt uzyskania ostatecznej akceptacji niekonstytucyjnej Krajowej Rady Sądownictwa, *nota bene* w konkursie do najwyższego w hierarchii sądów powszechnych sądu i to w konkursie, w którym nie miał nawet kontrkandydata, w odbiorze zewnętrznym prowadzi do wniosku, że w niniejszej sprawie doszło do zmaterializowania się uzasadnionych wątpliwości,

odnośnie do instytucjonalnej bezstronności wskazanego sędziego – do którego to kryterium nawiązano na wstępie niniejszych rozważań – i przełamania zasady domniemania niezawisłości i bezstronności wynikających z okoliczności powołania tej osoby na urząd sędziego sądu wyższego rzędu w procedurze z udziałem niekonstytucyjnego organu.

Reasumując, ujawnienie się w sprawie zaskarżonej kasacjami obrońców W. Z. i D. B. bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., musiało skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku w całości, a więc również w odniesieniu do pozostałych skazanych, którzy wprawdzie kasacji nie wniesli, lecz dotyczy ich w równym stopniu prawo do rozpoznania sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd, gwarantujący rzetelność procesu w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, czego w postępowaniu Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, z uwagi na udział w składzie tego Sądu sędziego T.U., im nie zapewniono.

Wobec powodu wydanego przez Sąd Najwyższy wyroku kasatoryjnego za przedwczesne uznać należy odnoszenie się do zarzutów sformułowanych przez obrońców w samych kasacjach (art. 436 k.p.k.). Rozważenie takich zarzutów, w tym ich ewentualnych dalszych konsekwencji, będzie możliwe po przeprowadzeniu rzetelnego postępowania odwoławczego przez sąd ustanowiony ustawą.

Procedując powtórnie Sąd Apelacyjny w Białymstoku podejmie czynności pozwalające na uniknięcie w ponowionym postępowaniu tożsamego uchybienia, które stało się przyczyną wydania przez Sąd Najwyższy wyroku kasatoryjnego, uwzględniając przy tym kierunki wniesionych w tej sprawie kasacji (na korzyść).

[J.J.]

[ms]

Tomasz Artymiuk

Paweł Wiliński

Kazimierz Klugiewicz